

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK FÜZETEK

Kéthavonta megjelenő kiadvány
XXV. évfolyam 255. szám
2021. szeptember-október

*„Emlékek nélkül, népeknek
híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)*

Tisztelt Olvasóink!

ISMÉT FŐVÁROSI ÖRMÉNY KLUB!

Minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor tartjuk a Fővárosi Örmény Klubot az Orlay utca (Bp. 1114, Orlay utca 6.) közösségi terében. A pontos program minden hónapban hírlevelünkben vagy az eokk.hu hírportálon olvasható!

Mindenkit szeretettel várunk!

Megjelenés csak oltási igazolvánnyal lehetséges! Maszk viselése ajánlott!

Örmény fohászok – 5

Többszörösen is felhangzik az eredetileg diakónusi felszólítás: **Boruljunk le Isten elé!** – **Előtted, Uram!** (Szent Liturgia... 11.)

Ha felidézzük és többszörösen mondogatjuk, állandóan a fülünkben ott halljuk, milyen fontos is a – helyes – alázat, Istenhez igazán csak így közeledhetünk. Az örmény nép keserves történelme folyamán megtanulta, hogy csak Istentől remélve számíthat jobbulásra, megmenekülésre. S ezt legalább a belsők meghajlásában gyakoroljuk!

Dr. Sasvári László

Lapunk az interneten: www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Fabók Dávid

„Hol sírjaink domborulnak...” (Halottak napja margójára - Fabók Dávid fotóival)

Családtörténet. Az ősök, akik Örményországból, a törökök elől menekülve, a XVII. században Erdélyben lettek menedékre és alapítottak várost, virágzó kultúrát, kereskedtek, megbecsült tagjai voltak városuknak, közösségüknek, mostanra már csak lassan kismuló feliratú sírköveken hirdetik, hogy voltak és még várnak valamire.

Pár évvel ezelőtt volt szerencsém sok év után újra Erdély földjén járni, túrázni és barátaink jóvoltából, türelméből, felkeresni a számomra fontos helyeket, temetőket, ahol még mesélnek a sírok is, az ősökről. Csíkszépvíz, Gyimesbükk, Kézdivásárhely, ahol a legtöbben, s a legtöbbet éltek ők, akik közül sokakat még fényképen szerencsére láthatunk, tudunk néhány érdekes vagy éppen hétköznapi dolgot az életükről. A temetőben, a sírjaik előtt állva mégis összekapcsolódik mindez, a fénykép, a néhány ismert dolog és az, hogy néhány méterre alant ott

Csíkszépvíz, apró örmény temető az örmény katolikus templom körül

vannak, ha nem is testközelben, de majdnem. Ilyenkor meglevenednek talán, de minden esetre kiélesedik az arcuk, és megilletődöttség lesz úrrá az emberen. Itt vagyok most, kicsit övele.

És minden sírkő mesél valamit. Van, amelyik csak kinyilatkoztat: „*Itt nyugszik Istenben boldogult Dajbukát Antal, nőtelen, élt 33 évet, meghalt 1851, 17 július.*”

De van, amelyik arról is mesél, hogy itt még történni fog valami: „*Itt várja boldog feltámadását Császár Zakariás Antal született 1791 április 28-kán, meghalt 1870 április 14-kén, béke poraira*”

Császár Zakariás Antal sírköve Csíkszépvízen

És van, amelyik egy verssel várja az ide-tévedő kései leszármazottat:

„*Császár Zakariás Lukácsnak
Van szentelve e márvány,
Hogy ötvennégy éves porait
Jelölné e faragvány.*

Míg szent hitünk elve szerint

Ama rémítő nagy hang:

„Keljetek fel ti halottak!”

Neki is megszólaland.

Meghalt Május 18-án 1863.”

Valóban kapcsolatba lehetett kerülni a csöndben, egy apró fohászban a múlttal és velük, akik mégiscsak maguk után hagytak bennünket. A templom önmagában élmény volt, bár éppen felújították, de benne ott vannak a nagyszerűen elkészített ólomüveg ablakok, amelyek végtelen nyugalommal tekintenek a betévedőre.

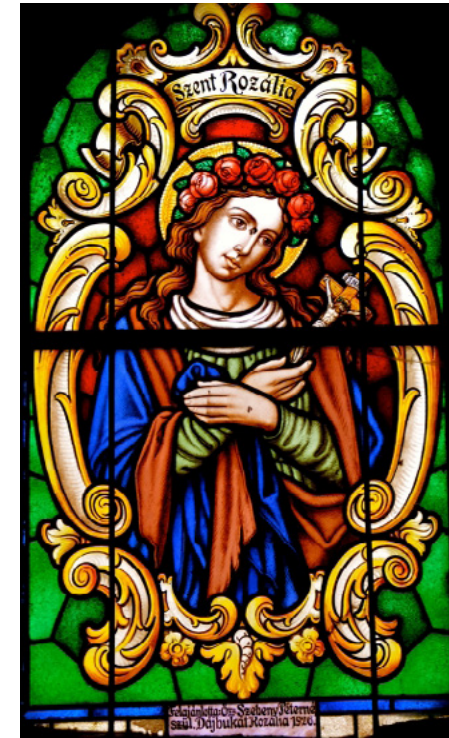

Császár Zakariás Lukács sírköve

Megtisztogattuk a köveket, hogy ha nehezen is, de olvasható legyen a felirat, talán egy kicsi dolgot téve értük, így, akár több száz év után.

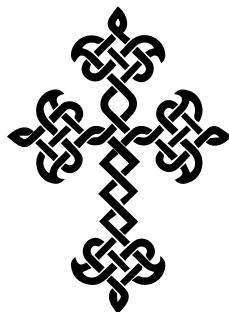
Megtiszteltetés volt a közelükben lenni, hiszen nem feltétlen voltak hősök, hanem egyszerű emberek, mégsem csak múlt, hanem inkább telt az életük!

Csíkszépvíz, örmény templom

Dsida Jenő Temetőben

Köröttem csend – és temető.
Csak néha suttog valami,
csak néha lehet hallani:
ez ő, ez ő, ez ő! –
Azután minden újra csendes,
és álmodik a temető.

Én hajtott fővel ballagok,
s a néma árnyak szembe jönnek,
s a sírkeresztek rámköszönnek,
és mind az igazi Nagyok –
Én, a halottak ismerőse,
révedő szemmel ballagok.

Utánam huhog a Jövő,
a Múlt, Jelen, a sok kereszt,
s az árnyak kara zúgni kezd:
ez ő, ez ő, ez ő! –
Azután minden újra csendes,
és álmodik a temető.

Felhívások!

Kedves Olvasók!

Ha szeretné elektronikus formában is olvasni híreinket, vagy van olyan örmény származású rokona, barátja, ismerőse, aki szívesen bekapcsolódna kulturális életünkbe, kérjük értesítsen minket a magyar.ormeny@t-online.hu e-mail címen.

Az éves tagdíj befizethető minden hónap 3. csütörtökén a Fővárosi Örmény Klub idején vagy banki átutalással az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 10100792-72594972-00000007 számlaszámára. Az éves egyesületi tagdíj naptári évre szól, összege 3000 Ft/év, nyugdíjasoknak és diákoknak 2000 Ft/év. Köszönjük!

A járvány az Orlay utcai templom fenntartására máskor befolyó perselypénzt és egyéb adományokat is megaspasztotta az utóbbi időben. Kérjük, hogy aki teheti, lehetőségeihez mérten támogassa pénzügyileg is a templomot adományával, amelyt a plébánia **11707024-20005210** számlájára tud küldeni.

Elindult az Örmény Arcok oldal (www.ormenyarcok.hu), ahol az örmény közösség régi fotóit lehet megnézni. Küldje el Ön is régi családi fotóit, hogy bővüljön az oldal. A beküldés menetéről minden információt elolvashat az oldalon.

Köszönjük!
Szerkesztőség

Balogh Jenő

Fogyó kiváltó Boldogasszony-napi Búcsú és Tarka Nap a magyarörményeknél

Budapest XI. kerület Orlay u. 6. szám alatt található az Örmény Katolikus – Világosító Szent Gergely és Fogyó kiváltó Boldogasszony tiszteletére felszentelt templom. Ennek megfelelően a templomban évente két nagy ünnepi szentmise van. Az első – Világosító szent Gergely emlékére – valamikor a nyár elején történik, a másik pedig szeptember utolsó vasárnapján, amikor a templom védőszentjét, Fogyó kiváltó Boldogasszonyt ünneplik az örmények.

Fogyó kiváltó Boldogasszony ünneplése a mercedáriusok rendjében kezdődött. 1218. augusztus 1-én éjszaka a Boldogságos Szűz látomásban buzdította *Nolascói Szent Pétert* a fogyó kiváltó rend alapítására. E jelenés emlékére – melynek hatására *Nolascói Péter* és *Pennafori Szent Rajmund* megalapította a mercedáriusok fogyó kiváltó rendjét – kezdték ünnepelni Fogyó kiváltó Boldogasszonyt. Mint rendi ünnepet a pápa 1615-ben hagyta jóvá. Spanyolországban és Franciaországban augusztus első vasárnapján ülték.

Az egész Egyház számára 1696-ban vált kötelezővé: szeptember 24-ét jelölték ki napjául. 1969 óta nem szerepel a liturgikus naptárban, de tiszteletének tartalma bővült a szenvedélybetegek, különböző függőségekben szenvedők szabadulásának kérésével.

A történetírás szerint Bécs oszmán ostrom alóli felszabadítása után, 1683-ban a visszavonuló török sereg 3200 foglyot vitt magával, akik csodás módon kiszabadultak. Ennek emlékére 1696-ban vált kötelező ünnepé Fogyó kiváltó Boldogasszony napja.

A templom búcsúnapján immár hatodik alkalommal rendezték meg a Tarka Napot, amely kezdetben a mise utáni ebédet,

kulturális műsort, beszélgetést, gyermek-foglalkozásokat, családi találkozókat, jelentette. Ez évben a szokástól eltérően a szentmise a Tarka Nap végére került mert Ákos atya elfoglaltsága nem tette lehetővé a 11 órai kezdést.

Ez évben a Tarka Nap programja a következő volt:

11 órakor a gyermekeknek kézműves foglalkozás, *Borosnyai Klára* festő- és ötvösművész vezetésével. A gyermekek igen nagy odaadással és figyelemmel ismerkedtek meg a rézművesség alapfogásaival, egy-egy könyvborító mappa rézdiszítésének domborításán keresztül. A kisebbek egyszerűbb feladatokkal küzdöttek.

13 órakor kenyéradás, majd a hagyományos flekkenezés – baromfi és sertés

Kenyérszegés előtt

Smidt Irén, Hervay Tamás, Hegedűs Anita

húsból (a la *Sergio*) finom sült zöldségekkel és Sarolta remek erdélyi fokhagymás paradicsomszószával – amit minden évben elkészít a Tarka Nap vendégeinek. Az ebéd után örmény édességek és kávé következett. Ebéd közben lágyan szólt a szalonzene a közkedvelt, évek óta a Tarka Napon fellépő *Mártonffy Miklós* zongoraművész és énekes közreműködésével. A flekkenezés után gyermekprodukciók következtek, majd könyvbemutatók. A XII. kerületi Örmény Önkormányzat bemutatta a koronavírusos időszak alatt kiadott három új könyvét. *Hervay Tamás* táltospap gyermekvers és mesemondó-költő legújabb verseskötetét (*Az Ararát hangjai*) mutatta be, amelyet saját maga illusztrált. *Hegedűs Anita* - a XII. kerületi Örmény Önkormányzat elnöke egy kifestőkönyvet állított össze, amelyet oktató, magyarázó szövegekkel látott el. *Smidt Irént* az örmény kereszteskövek szellemisége érintette meg és képekkel bőven illusztrált könyvben mutatta be az örmény kereszteskövek történetét, felépítését és díszítőművészetét. Az örmény kereszteskövek, vagy khachkarok olyan szabad ég alatt felállított, kőből faragott sztélék, amelyek központi motívuma az örmény kereszt, emellett növényi ornamentika, antropomorf alakok és egyes esetekben állatok, főként madarak faragott figurái

találhatók rajta. A könyvbemutatók után *Szilvay Ingrid* zongoraművész műsora következett klasszikus és *Bartók* zongoraművekkel. A művésznő egyenként bemutatta a zeneszerzőket, valamint a darabokat, majd nagy átéléssel adta elő a műveket. Vastaps követte a műsorát, amelyben a hallgatóság kifejezte a régen látott művésznő iránti szeretetét is.

Az ünnepi misét Fogolykiváltó Boldogasszony tiszteletére *Fülöp Ákos* atya celebrálta, amelyhez a saragánokat, énekeket a templom kórusa *Garaguly István* vezetésével szolgáltatta. A szentmise végén Ákos atya megáldotta *dr. Issekutz Saroltát* és *Balogh Jenőt* 50 éves házassági évfordulójuk alakalmából. A szentmise után a Tarka Nap folytatódott *Fogolyán Kristóf* fuvolaművész előadásával, aki a véget nem érő vastaps után ráadásként egy új oldalát is bemutatta, gyönyörű zongoraművet adott elő.

Az esemény támogatói: EÖKK, EÖGYKE, Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat, Újbuda Örmény Önkormányzata, XV. kerület Örmény Nemzetiségi Önkormányzat.

Fogolyán Kristóf

Garaguly István

Megválasztották az új örmény katolikus pátriárkát

Tájékoztatásul küldjük Önöknek a Magyar Kurír szeptember 23-i cikkét, mivel érinti örmény katolikus közösségünket, és a budapesti örmény katolikus templomban találkozhattak is vele (fotók: Balogh Jenő):

Rafajel Minásziánt (francia nevén *Raphaël François Minassian*), Kelet-Európa örmény katolikus ordinariátusának (Örményország, Grúzia, Oroszország, Ukrajna) érsekét választotta meg szeptember 23-án a 21. örmény katolikus pátriárkává az Örmény Katolikusok Kilikiai Házának *Ferenc pápa* által szeptember 22–23-ra Rómába összehívott püspöki szinódusa.

A frissen megválasztott katolikosz-pátriárka *XXI. Rafael Péter Minászián* néven foglalja el a Bejrúthoz közeli Bzommárban lévő pátriárkai széket.

XXI. Rafael Péter Minászián 1946. október 24-én Bejrúthban született. Pappá szentelését követően különböző örmény katolikus intézményeket vezetett Libanonban és az Egyesült Államokban, s közben az örmény katolikusok között apostolkodott.

XXI. Rafael Péter Minászián, Mastoc Lazarján és Vartan Kazandzsján atyák

Szent Liturgián az Orlay utcai templomban

2005 szeptemberétől az Örmény Katolikus Patriarkátus jeruzsálemi és ammáni exarchájaként szolgált közel hat éven át.

Püspökké *XVI. Benedek pápa* kinevezése alapján 2011. július 16-án szentelte *XIX. Nerszész Péter* katolikosz-pátriárka, ezt követően foglalta el Kelet-Európa ordinariátusának székét, amely az örményországi Gümriben található.

Megválasztása előtt nem sokkal, a budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus keretében Öbaldogsága – még érsekként – a budapesti örmény katolikus templomban Kisboldogasszony ünnepének előestéjén *Szent Liturgiát* mutatott be *Mastoc Lazarján* és *Vartan Kazandzsján* atyák oltárszolgálatával, a templom kórusának közreműködésével.

Magyar Kurír
www.magyarkurir.hu/hirek/megvalasztottak-az-uj-ormeny-katolikus-patriarkat

Fabók Dávid

349.

Örmény Letelepdedési Családi Nap a Ferencvárosi Művelődési Központban

Hagyományosan az erdélyi betelepdedés évének az örmények – bár előtte is utána is érkeztek a Kárpát-medencébe – 1672-t tartják. *Apafi Mihály* fejedelemtől ekkor letelepdedési engedélyt és kiváltságokat nyertek. Innen a cím, hiszen egyszerű fejszámolással látható, hogy idén éppen a 349. esztendőnél tartunk azóta.

Amikor *dr. Czárán István*nal egy beszélgetésben felvetődött a Letelepdedési Nap ötlete, az volt a cél, hogy egy napra a lehető legszélesebb korosztályban, a sok év alatt kialakult sokféle programot, kézművességtől a kiállítás bemutatóig, rajzversenytől a színházi előadásig, zenétől a meseolvasásig össze tudjuk gyűjteni és egy programon belül koncentráltan bemutathassuk. Mikor tegyük ezt, ha nem egy az örmények koncentrált erdélyi megjelenésének évfordulóján. Igaz, hogy pontos, éven belüli dátumot nem tudunk ehhez az eseményhez, de az évszám biztos, így azzal is számoltunk,

dr. Czárán István megnyitja a Letelepdedési napot

hogy ez az idei tulajdonképpen egy „nulladik” év lesz a Letelepdedési Nap történetében, úgy is mondhatjuk, hogy próba év, hiszen a következő, 2022-es esztendő két szempontból is komoly forduló lesz, az egyik, mely szerint 350 éves lesz az örmények erdélyi letelepdedése, másrészt az év vége felé népszámlálást tartanak Magyar-

Kézműves foglalkozás

Közönség a Rajzverseny eredményhirdetésén

országon, amikor is felmutathatjuk, hogy mekkora közösség is vagyunk hazánkban.

A „nulladik” vagy inkább alakuló Letelepdedési Napot idén október 3-án rendezte meg az *Erdélyi Örmény Kulturális Központ*, az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület* és a *Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat*, a rendezvény szervezője és házigazdája *dr. Czárán István* volt.

A programok párhuzamosan folytak a művelődési központ épületének különböző termeiben. A fő színpadon előadást hallhattunk az erdélyi örményekről *Szabó Krisztiántól*, a PPKÉ Armenológiai Tanszékének doktoranduszától, melyet kérdezz-

felek gyermekvetélkedő követett. A korábban meghirdetett rajzverseny eredményhirdetése is itt hangzott el, illetve a *Lusnakar* zenekar tradicionális örmény zenei koncertjét is meghallgathattuk.

A tornateremben eközben fociztak, sportoltak a fiatalok, egy másik teremben kézműves foglalkozás zajlott.

A jó időnek hála, a Központ kertjében ebédelhettünk, majd a színházteremben a *Nur* zenekar koncertje szólt, örmény dalmokkal, venezuelai-magyar előadásban, igazi zenei csemegeként.

Az estébe hajló, különösen értékes gálaműsorban színpadra lépett a *Kirkósa Kamarazenekar*; *Dóczy Péter*; *Pánczél*

Szabó Krisztián előadása gyerekeknek

A vetélkedőn a jó választért nyeresemény járt

A Kirkosza Zenekar előadása

Klaudia, Flórián Gergely, Lászlóffy Zsolt, valamint Mikó István Jászai Mari-díjas, érdemes és kiváló művész és Szabó Anikó színművész.

Emellett egész nap látható volt a Letelepdedési kiállítás az erdélyi örmény városokról, a rajzverseny díjazott műveinek tablói, valamint a gyönyörű örmény ru-

Lusnakar zenekar

hatörténeti kiállítás is. Az érdekes programokat örmény ételek, édességek és italok kóstolásával koronázhattuk meg.

Köszönet minden közreműködőnek, támogatónak, szervezőnek és a sok résztvevőnek, hogy már az első alkalommal magasra tett mércével jöhetett létre az Örmény Letelepdedési Családi Nap.

Várady Mária, a színházi gálaműsor szervezője

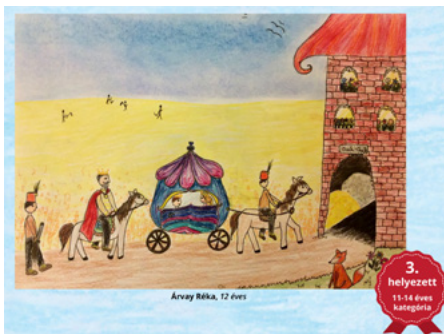
Örmény mese rajzverseny nyertesei

Szeptemberben az Erdélyi Örmény Kulturális Központ és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület rajzversenyt hirdetett, "Három alma hullott le az égből" címmel, 2 korosztályban. A verseny alapjául szolgáló mesék a www.eokk.hu oldalról voltak letölthetők. A pályázatra rengeteg rajz érkezett, melyeket háromtagú zsűri bíralt el. A döntés nehéz volt, így a zsűri különdíjak odaítéléséről is döntött. A díjátadóra az október 3-án tartott Örmény Letelepdedési Családi Napon került sor.

Kissó Krisztof Ákos, 11 éves

Árvay Réka, 12 éves

Pintér Anna, 12 éves

Nemoda Adna, 11 éves

ÖRMÉNY ARCAK
NYÍLT FOTÓTÁR

www.ormenyarcok.hu

Nézegessen régi fotókat,
keressen ismerős neveket,
találjon rá új rokonokra.

Küldje el Ön is régi családi fotóit,
hogy együtt őrizzük és gyarapítsuk
az örmény közösség emlékeit!

Mészáros Lázár

Eszmék és jellemrajzok az 1848/9. forradalom eseményei- és szereplőiről

Mészáros Lázár, a korábbi felelős hadügyminiszter több kéziratát, már az ezernyolcszázhatvanas években sajtó alá rendezte Szokoly Viktor. Azonban az akkori nehéz sajtóviszonyok közepette ezen írások, melyek kifejezetten a szabadságharc vezetőivel foglalkoznak, nem jelentek, nem jelenhettek meg. A konszolidálódó viszonyok aztán lehetővé tették ezt is és a kézirat a kiegyezés után, 1871-ben végül megjelenhetett. Rövid jellemábrázolásokat, a forradalom előtti és után helyzetelemzéseket tartalmaz az írás és foglalkozik a kérdéssel, miszerint van-e jövőnk a forradalom bukása után

Alábbiakban a magyarörmény gyökerű Kiss Ernőről emlékezünk meg, Mészáros Lázár, volt hadügyminiszter visszaemlékezésével, hogyan látta a honvédelemért felelős legfelsőbb vezető a vértanúhalált halt Kist. A nemzet forradalom utáni lehetséges jövőjét fejtegetve az alábbi kijelentést teszi, mely talán sorvezető lehet a történelmünkhöz – legyen dicsőséges és olykor komor – való mindenkori viszonyulásunkban is.

Azon nemzet, mely múltját szereti, érdemes a jövőre is. E titkos erény, múltjának szeretete, azaz hagyományozott és valódi életének érzete, melytől a magyar nép nem vált el, s reménylendő, hogy nem váland el soha: a forradalmi idők után keblében oly biztosítást nyújtó legyőzhetlen horgony, mely őt a sors csapásaitól megvédi; hogy az idő enyhítő ereje alatt felüdülhessen, minekelőtte földi hivatásának rejtélyes menetét újra megkezdené.

Kiss Ernőről

„Kiss Ernő gazdag, nagy birtokokkal bíró egyéniség, tetőtől fogva talpig becsületes ember s jó hazafi volt; s bár Béccsel s az

aristokráciával benn és künn összekötésben állott, honfíui kötelességétől magát eltántorítani nem engedte s a haza szent ügye mellett harcolt mindvégig. Kiképzését az osztrák szolgálatban nyerte s mint ezredes lépett a haza zászlai alá. Bátor és vitéz katona volt, de felsőbb vezényleti ihletéssel nem bírt, bár kisebb hadosztá-

Kiss Ernő

lyokat igen is jól vezényelt s életét feláldozni minden percben kész volt.

A nagy isten jutalmazza meg kitartásáért, amint őt a haza megjutalmazá, midőn altábornagynak s Hrabovszky megbetegedése után főhadikormányzónak nevezé ki. E sorok írója, ki vele szoros barátságban állott, felhívta őt, hogy azon esetre, ha a haza ügye veszendőbe menne, sorát ossza meg vele, s így együtt táplálják az osztrák irányában megbocsátani soha nem tudó bosszút.

Kiss Ernő bizván törvényes és a törvénytől elvárt viseletében, – mintha a győztes az erőszak és önkénynél egyéb törvényt és igazságot ismerne! – Görgeyhez távozott, s vele ennek orosz, azután osztrák jó barátai kezébe jött. Az osztrákok szolgálatukban szerzett 31 éves érdemeit be is számították, de legfőképp Haynau, ki Milanóban többéven át a pompás és nyílt házat tartó Kiss Ernő finom Chateau la Rose borát szörpölni, burgundi borban készített szarvasgombáit enni, de leginkább aranyait whistben zsebre rakni szerette, – Haynau, mondom, a fentebbiek emlékezetére azon kegyelettel volt irányában, hogy bitófa helyett agyon-lövessel fizette őt ki.”

Egy másik visszaemlékezés pedig *Kiss Ernő* holttestének elszállításáról ad információt. Eszerint *Vörös Márton* és társa gondoskodott a sáncárokból az aradi temetőben történő koporsós elhelyezéséről, a „felejthetetlen emlékü” *Kiss Ernő*nek.

Vörös Márton visszaemlékezése *Kiss Ernő* holttestének elszállításáról *iff. Dörner István* és *Hegedűs János* lejegyzésében:

Jegyzőkönyv

Felvételet Bocvár községében 1896. évi februárius hó 27-én

„Vörös Márton helybeli, kilencvenhat

Képfelirat

éves, római katolikus lakos önként megjelent hivatalos ügyben a községházán, mely alkalmat alulírott jegyzőkönyvvezető felhasználta, s kérésére nevezett a következőképpen felelt.

Jegyzőkönyvvezető először felolvasta neki Varga Ottó az aradi vértanúk egyikének eltemetéséről szóló azon sorait, melyek szerint Kovács Mihály, Kiss Ernő huszárja, Petrikora, Kiss Ernő mostohatestvérével kiásta nevezett vértanú holttestét, és az aradi temetőbe eltemették. Erre nézve azt jegyzi meg alulírott, hogy az állítás nem helyes, mert nem Petrikora ásta ki Kovács-csal Kiss Ernő holttestét, hanem a dolog így áll:

Petrikora, Kiss Ernő mostohatestvére rendelete szerint Kovács Mihály, Kiss Ernő huszárja, és én, alulírott, néhai Hertelendy Miksa komornyikja éjjel fél tizenkét órakor megjelentünk a sánc árkában, és kivettük (nem kiástuk, mert elásva nem volt) a felejthetetlen emlékü Kiss Ernő holttestét, azt onnan továbbcipelve, míg az öröktől tovább tartani nem kellett, taligára helyeztük, egyikünk a testet tartotta, másikunk a kétkerekű taligát húzta, és így lassan haladtunk a hídon keresztül Arad város egy hátsó félreeső utcájába, egy bérelt szobába. Ott testet megmostuk, és a fejet, mely széjjel volt roncsolva, összeállítottam s összekötöttem (itt megjegyzem, hogy a fej két lövést kapott, egy lövés a testbe

ment). Ezután fölöltöttük a testet tiszta fehér alsóruhába (és nem feketébe, mivel felsőruha más nem volt, mibe öltöttünk volna), és egy lepedőbe csavarva egy mázolatlan koporsóba helyeztük. Most ismét a taligára téve kivittük a temetőbe, hol a temetőcsőznek átadtuk, hogy gondoskodják ezen halotttól. A többiről én már nem tudok, mert néhány nap múlva gazdámat, Hertelendy Miksát a Neugebauba kellett kísérem.

Megjegyzem még, hogy Kovács Mihály, ki nekem holttest eltakarításában segédkezett, még most is él, Nagyszentmiklóson lakik, és élvezi Bobor eleméri nagybirtokos kegyét.”

Tisztelet a hősöknek!

*Források: Arcanum
Digitális Tudománytár*

ÖRMÉNY EGYPERCESEK

Az Amerikai Örmény Múzeum gyűjteményéből mutatunk be érdekességeket.

Zarandok kulacs

Késő XVIII.– kora XIX. század

Kütahya területéről származó kulacs. Kiszélesedő pereme van, körbe futó mélyedéssel, ahol a fogantyúként szolgáló kötelet lehetett köré tekerni. A „zarandok kulacs” elnevezés eredetileg dupla fogantyús kialakítású kulacsot jelölt, amit nagy mennyiségben készítettek ajándéktárgy gyanánt keresztény zarandokok számára. Ezek a zarandokok a kopt időszakban (Kr.u. 3-7. század) és középkori századokban látogattak el a Szentföldre és egyiptomi szent helyekre.

A kulacsokban szent olajokat és szenteltvizet hoztak haza távoli útjukról. Idővel „zarandok kulacs” elnevezést használtak általában minden dupla fogantyús kulacsra.

Ez a kulacs a késői Kütahya időszakból származik (20. század eleje), amit az egyenetlenül elterülő színek és elfolyt körvonalú minták jeleznek, sugallva készítőjének alacsonyabb szintű szakmai hozzáértését.

További érdekes tárgyak találhatóak Facebook oldalunkon: @EOKKofficial

Haraga Attila

Magyarörmény vértanú, római katolikus püspök

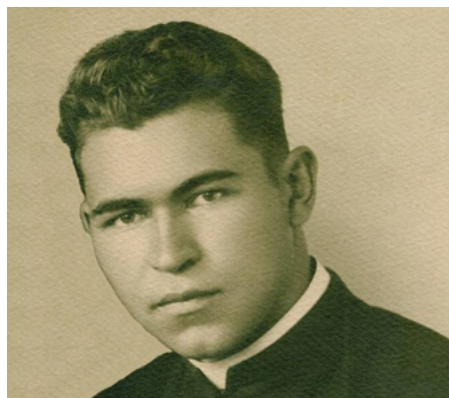
Bogdánffy Szilárd 110 évvel ezelőtt, a Torontál vármegyei Feketetón (Crna Bara, ma Szerbia területén) született, magyarörmény nemesi családban, 1911. február 21-én. A temesvári Piarista Főgimnáziumban érettségizett 1929-ben, majd a nagyváradi Teológiai Akadémiára jelentkezett. A fiatal növendéket később előljárói a budapesti Központi Papnevelő Intézetbe küldték. 1934. június 29-én szentelte pappá Fiedler István püspök az újonnan épített váradossi Lisieux-i Szent Teréz-plébániatemplomban.

Életének következő másfél évtizedét a katolikus ifjúság oktatásának és lelki nevelésének szentelte. Kinevezik Nagyváradra hittanárnak és iskolai lelkésznek két intézményben is. 1937-ben, hogy a román előírásoknak megfeleljen és továbbra is tanárként működhessen, a balázsfalvi görögkatolikus teológián licenciátust szerzett. A tanuló ifjúság körében hamar népszerűvé vált fiatal papot 1939 novemberében a román hatóságok a Rongyos Gárda szervezésében való részvétel koholt vádjával letartóztatták, megkínózták, majd állampolgárságától megfosztva kitoloncolták Magyarországra.

Budapesten a Ranolder Intézetben hitoktató lelkész. A magyar hadsereget követve 1940 szeptemberében visszatért Nagyváradra. Márton Áron gyulafehérvári püspök 1940. szeptember 15-ével kinevezte teológiai tanárnak a nagyváradi Papnevelő Intézetbe. A szeminárium lelki vezetője és az erkölcs tanára lett. Mindeközben 1936 és 1943 között több alkalommal is szigorlatot tett a budapesti Pázmány Péter Egyetem Hittudományi Karán, majd 1943-ban megvédte *A szinoptikus apokalipszis* című doktori értekezését. A negyvenes évek első felében részt vett a váradi katolikus középiskolai oktatási rendszer

újraszervezésében, szerepe volt a Premontrei Gimnázium és az Orsolya-rendi leánygimnázium újraindításában.

1944-1945 között, a nyilas hatalomátvétel után aktívan részt vett az üldözöttek bűjtetésében. A második világháború vége felé a szemináriumi katedrája mellett *Bogdánffy Szilárd* a nagyváradi katolikus középiskolai oktatás újraindításán dolgozott. 1945-1947-ig premontrei tanár. A volt orsolyita-növendékek számára 1945-ben megalapította a Merici Szent Angéla harmadrendet. 1945 és 1947 között, a háborút követő tanárihiány miatt, nem csak hittant,

Boldog Bogdánffy Szilárd 1934-ben (Fotó: wikipedia)

hanem latint, franciát és matematikát is tanított. 1947 tavaszától *Scheffler János* püspök mellett tanácsos és titkár volt Szatmárnémetiben, a papnevelők 1948. évi államosítását követően a papi utánpótlás biztosítására Felsőbányán és Színfaluban titkos szemináriumot szervezett. A püspök bizalmasaként a szatmári és váradi egyházak, valamint a bukaresti apostoli nunciátúra összekötője volt.

Az egyre fokozódó keresztényüldözés közepette 1949. február 14-én a bukaresti nunciátúrán titokban püspökké szentelte *Gerald Patrick Aloysius O'Hara* nuncius érsek. Alig két hónappal később, 1949. április 5-én letartóztatták, és négy éven keresztül minden jogalap nélkül tartották fogva és kínozták, mert nem volt hajlandó szembefordulni Rómával. Amikor a nacionalista-kommunista rezsim a római katolikus egyházat be akarta olvasztani a nemzeti egyházba, ezáltal elszakítva azt Rómától és a pápától, *Bogdánffy Szilárd*

Boldog Bogdánffy Szilárd szobra Nagyváradon

bátran szembefordult ezzel a szándékkal, és megtagadta a kért együttműködést. A négy év alatt, ítélet nélkül, megjárta Románia több rettegett börtönét (Jilava, Capul Midia, Máramarossziget). Koncepció perére csak 1953 áprilisában került sor, amelynek során tizenkét év kényszermunkára ítélték. Bár családjának és ügyvédjének sikerült elérnie az ítélet megsemmisítését, még perének újratárgyalása előtt, az elszenvedett kínzások és egy súlyos tüdőgyulladás következtében, amelyre nem kapott gyógyszert, a nagyenyedi börtönben 1953. október 2-án elhunyt. Holttestét egy rabtemetőbe temették, melynek helyét később beépítették. Sírhelye így ismeretlen.

2010. október 30-án boldoggá avatták a nagyváradi székesegyházban. A boldogáavatási dekrétumot *XVI. Benedek pápa* küldötteként *Angelo Amato* érsek, a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjának prefektusa olvasta fel. A szentmise főcelebránsa *dr. Erdő Péter* bíboros az Esztergom-Budapest főegyházmege érseke volt, akinek fennhatósága alá tartoznak a magyarországi örmény katolikusok is a budapesti örmény katolikus lelkészség központtal. 42 püspök és 200 pap vett részt a boldoggá avatási szertartáson.

A rendszerváltó Románia első boldoggá avatott római katolikus mártírja, akit a római és görögkatolikus egyház újabb, hitükért és egyházukért bebörtönzött s halálra kínzott püspökei, papjai követtek a boldogok sorában. Oltárát 2018. február 21-én, Böcskei László nagyváradi megyés püspök áldotta meg a város székesegyházában.

Ünnepe október 3-a. Püspökök, papok és betegek védőszentje.

A szerző magyarörmény teológus, újságíró.

Dávid Csaba

- 25 év értékei -

A tizenhárom

(Megjelent az Erdélyi Örmény Füzetek 2003 októberi számában)

Elképzeltető, talán még érthető is, ha az egyik ország nem különösebben érdeklődik egy másik ország mártírjainak emléke iránt. Az azonban egyszerűen érthetetlen, hogy iszonyodjon tőlük, ha egyszer ezek a mártírok nem valamiféle egymás elleni ügyben, hanem éppen a haladásért, az iga lerázásáért, a szabadságért – amely szabadság végső soron oszthatatlan, csakis mindenki szabadsága lehet, másként nem szabadság – haltak meg.

Haynau főhadsegédjének, Susan vezérőrnagynak saját kezű levele arról, hogy 1849. október 6-án, tehát Latour hadügyminiszter halálának évfordulóján – akit a felbőszült bécsi tömeg 1848. október 6-án a hadügyminisztérium épülete előtt meggyilkolt és holttestét egy lámpavasra akasztotta – pontosan mikor és hogyan hajtsák végre a kivégzéseket. (részlet)

A hadsereg főparancsnok úr öngyméltósága (Haynau - dcs, megjegyzése) megbízásából közlöm önnek, hogy a mellékelt ítéletek végrehajtására reggel, idejekorán kerüljön sor, hogy az elítéltek egész nap közszemlére legyenek kitéve a veszthelyen, elrettentő például.

Elmúlt azóta 154 év.

Hiszen magyar, oláh, szláv bánat Mindigre egy bánat marad...

Dunának, Oltnak egy a hangja, morajos, halk, halotti hang...

Ady Endre versének keletkezése óta is sokan, sokféleképpen igyekeztek bizonyítani, hogy nem egy a hangja... Hogy a bánat nem egy bánat, és „a múltat végképp eltöröljük!”... (hogy egy másféle dalból idézzünk).

Arad város román többségű önkormány-

zata úgy gondolta, hogy „egy a hangja...”, hogy megbecsüli a magyarokat a visszaállítással, hiszen attól nem kisebb, hanem éppen nagyobb lesz Románia. De a várost leintették.

Tudjuk, honnan jön a hazugság, a rövidlátó, kicsinyes gyűlölet indulata, Nevezzük néven: ezúttal a magyargyűlölet ismét győzelmet aratott. Reméljük, hogy nem hosszú távon.

Egyéni véleményem, nem kell egyetérteni: érthető-e el többet magyar miniszterelnök az elmúlt hetekben? Akárhogyan is hívják s bármilyen színű legyen is a meggyőződése? Tud-e bármelyikünk ötletet adni, amellyel hipp-hopp, európai, kulturált úton és méltó módon sikerül a szöszegőt ígérete betartására bírni?

Nincs tehát aradi szobor. A tizenhárom emlékére.

(És ne beszéljen senki arról, hogy Zala György szoboregyüttese nem a legmagasabb színvonalú műalkotás, hiszen valóban nem az. De a legkevésbé sem erről van szó, nem ez az ok.)

1849 október 6-a: annak a bizonyos tizenhárom embernek a kivégzése egyúttal az álkeresztényi, kicsinyes Habsburg birodalom bukásának kezdete. Vakon, rövidlátó módon, bosszúra hivatkozva és

gyűlöletből gyilkolni ugyanis csak elvakult, önző, gyáva ember (omlandó birodalom) szokott.

Tizenhárom ember. Az a tizenhárom – köztük ki akaratlanul, ki előre vállalva, ki pedig vállalt kötelességét becsülettel teljesítve – igenis vértanú. Magyar, örmény-magyar, horvát, sváb, osztrák: tizenhárom ember, Nem származásukkal és nem szájukkal váltak a magyarság hőseivé – legtöbbjük még utolsó, kivégzés előtti búcsúleveleit is németül írta hanem a sorsukkal.

Nem más népek, fajok, vallások ellen, hanem a tisztességért...

Emberek, akik kivégeztetésük előtt nem az álmodott jövőbe meredtek, mint megannyi bronzból öntött filmhős, hanem a feleségüktől, gyermekeiktől, jóbarátaiktól búcsúztak. Emberek, akik élni akartak s dolgaikat továbbra is felelősen tenni. És reménykedtek az utolsó pillanatig, hogy „hátha”... aztán vállalták az elkerülhetlent, összeszorított foggal és görcsbe ránduló gyomorral.

Nemesi családok fiai, vagy polgári származásúak, főtisztek – de elsősorban és végső soron emberek. Nagyszerű emberek,

Tizenhárom ember, Tizenhárom vértanú...

(Az itt következő összeállítás szövegei és a hozzájuk fűzött jegyzetek *Az aradi vértanúk* című, Budapesten 1983-ban megjelent könyvből származnak, amelynek szerkesztője és jegyzetírója Katona Tamás)

1. Gróf Leiningen-Westerburg Károly Jegyzetei (részlet)

Október 4. Komor hangulat, a Damjanich-csal való tegnapi beszélgetés hatására nem tudok írni. Este cédula Damjanich-től. (Lásd a továbbiakban – dcs.) Mindig Vécsey kapja a legfurcsább híreket. Komáromot nem adták át, Schlick fogságban, poroszok Pozsonyban. (Az utolsó sorokat németül rövidítve írta, alig olvashatók – ez az egyik értelmezési feltételezés – a kötet szerk.) Liza levele. Porkoláb, Fegyverek. (Haynau megerősítette a halálos ítéleteket, ezért átkutatták a cellákat, nehogy a tábornokok öngyilkosságot követhessenek el - a kötet szerk.) Holnap reggel hétkor hadbírószág elé. Élet vagy halál, Uram, amint parancsolod!

Levele sógorához, Rohonczy Lipót fogoly huszárezredeshez október 6-án reggel (részlet)

Éppen most szenvedtek ki négyen közülünk, még visszhangzanak a lövések szívemben.

2. Lázár Vilmos

1848-i honvéd ezredes aradi várfoogságban kivégeztetése előtt írt emlékirata (részlet)
Kétnapi hiú várakozás után délután végre megjelent egy dzsidástisz egy nyílt levéllel tőle. (*Báró Reviczky Máriától, Lázár feleségétől – dcs.*) Átfutottam a kedves sorokat – nem engedik, hogy meglátogasson. Fájdalmam nagy volt, de összeszedtem magamat, ne legyen a tisztnek diadala rajta – gondolám magamban –, és nem is volt. Néhány sorban válaszoltam. A távozó után az ajtó becsukódott. Összegörnyedtem mélyen égető fájdalomban, szememből könnyek perdültek ki. El voltam választva a világtól, s ami nekem e világon legkedvesebb, nőmtől.

3. Schweidel József

Aradi fogságom naplója (részlet)

Valóban ne adnának kegyelmet nekünk? Az utolsó pillanatig olyan reménykedve bizakodom, hogy nem is tudom magam átengedni a halál gondolatának.

Adalbert fiam egész délután nálam volt, és ez a látvány elszomorít; a kedves, derék fiú adta át nekem szeretteim, drágáim utolsó szíves üzenetét.

Zárom ezeket a sorokat, és remélem, hogy október 6-án örvendetesebb érzésekről számolhatok majd be.

Ezt a három ív papírt, amelyen hűségesen megírtam aradi fogságomat, adják át feleségemnek, Domicának, ha bele nem pusztul bánatába.

4. Damjanich János

levele Leiningen-Westerburg Károlynak

Ma reggel (*1849 október 4-én - a kötet szerk.*) megérkezett egy gránátostisz futárként az ítéletünkkel. Nem sejtek semmi kedvezőt, mert szegény Emí-

liamat nem engedték be, pedig volt engedélye, hogy bejöhessen hozzám. Amit Isten ad, kedves öregem, el kell viselnünk, mint oly sok háborús veszedelmet; keményen és félelem nélkül nézzünk szemébe a kaszásnak, és próbált férfiként álljunk ki azt, amit ránk mértek. Vigasztaljon Isten, jó barátom, mennyire szeretnék látni! Igaz barátod

Damjanich

5. Dessewffy Arisztid

levelének fennmaradt töredéke

Az a bizonyos evőeszköz, amellyel Tonim (*Dessewffy első felesége és unokahúga, Újházy Antónia - a kötet szerk.*) mindig étkezett, a női óra, amellyel Kálmán (*Dessewffy Kálmán, a vértanú testvére - a kötet szerk.*) Vencében megtisztelte, üvegeképpel díszített ágya, az éjjeliszekrény és a kockadíszes adassék nagyon szeretett feleségemnek, Emmának (*Dessewffy Emmának - a kötet szerk.*) A többivel Albert fivérem (*Dessewffy Albert volt testőr; a vértanú öccse - a kötet szerk.*) rendelkezzen belátása szerint, csak a Kálmán fivérem javára szóló megjegyzés a végrendeletben maradjon meg.

6. Kiss Ernő

levele lányának, Bobor Györgynének

Kedves jó Róza!

Megadás Isten akaratában (*ez a levél október 5-ről való - a kötet szerk.*) illik egy vallásos, művelt asszonyhoz. Ezért kérek téged, ha csak egy kicsit szeretsz: mellőzz minden hiábavaló exaltációt, hanem őrizd meg egészségedet gyermekeidnek és téged forrón szerető atyádnak

Ernő

(részlet az aradi minorita rendház naplójából)

A három áldozat arcra borulva, Kiss Ernő hátrabukva feküdt a sánc árkában a nap lementéig. Kiss Ernőt a lövések közelről érték, bőrébe fűrődött a lőpor, s a füst befeketítette arcát.

7. Nagysándor József

levele Vinkler Brunó minorita szerzetesnek

Kedves tisztelő úr - tisztelt barátom! Szíves ígérete szerint méltóztassék Pestre Schmidt János rokonomnak, Kalocsára Nagysándor Imre érseki orvos bátyámnak s Lugosra Ungváry János rokonomnak néhány vigasztaló sorokat írni, ezen fésűt és inggombot szíveskedjék a bizonyos pesti irományokkal s gyűrűvel (*mivel Nagysándor József az unokahúgát akarta feleségül venni, külön esketési engedélyt kellett kérnie az esztergomi érsekségtől. Ezt az engedélyt és a jegygyűrűt küldte vissza, mint erről Vinkler Brunó minorita szerzetes visszaemlékezéseiből értesülhetünk... - a kötet szerk.*) elküldeni, ezekre kéri tisztelő barátja

Nagysándor József

8. Poeltenberg Ernő

levele feleségének, Arad, 1849 október 5. (részlet)

Te is, hön szeretett Pauline-om, érzem! megbocsátd mindazt a keserűséget, amit életemben okoztam neked! Megbocsátd, hiszen mindig a jóság anyyala voltál! - Ó, mennyire fáj a szívem, hogy nem láthatlak, nem csókolhatlak többé.

Légy hát erős, jó Pauline-om, légy erős irántam érzett szereteted kedvéért, gondold meg, hogy gyerekeid vannak! hogy értük kell élned!!

Szerencsétlen Ernőd

9. Vécsey Károly

levele feleségének (részlet)

Drága, imádott Linám! szeretett, érnyes, legkedvesebb feleségem! Látom, ez életem utolsó pillanata – meg kell halnom, tehát még egyszer Isten veled, óvjon Isten, vezessen minden lépésedben utolsó leheletem, Lina, hogy odaát egy jobb életben bizonyosan újra egyesülünk. – Isten veled, jó lélek; és bocsáss meg mindazért a fájdalomért, amit talán akaratlanul is okoztam neked; csókollak, csókolom kedves lányomat – lányodat –, Gizellát. Isten veled.

Október 6. reggel 6 órakor

Szerencsétlen Károlyod

10. Aulich Lajos

(Vinkler Brúnó minorita szerzetes visszaemlékezése) (részlet)

A vizsgálaton vagy kihallgatáson a haditörvényszék minden kérdésére ez volt a válasza:

„Királyom parancsára esküdtem hűséget a magyar alkotmányra - s eskümet halálomig meg kell tartanom.”

Úgy is volt, mert az esküt szem előtt tartva élte utolsó percéig híve volt az ügynek.

11. Török Ignác tábornok

(Baló Béni református lelkész visszaemlékezése Kacziány Géza lejegyzésében) (részlet)

...Török fejéről lehull parókája, mely kopasz fejét fődte. A hideg őszi levegőtől az agg katoná sírógörcsöt kapott.

– Nem szégyelli magát – kiáltott rá Tichy a lórlól –, sírni, mint egy gyerek!

Török kiegyenesedett, befődve fejét.

– Szégyellje magát ön, hóhérlegény! S ezzel büszkén ment a bitó alá, miután bajtársait előbb sorban megcsókolta. Amint a kötelet nyakára tették, szívsvélhűdés érte, s mint halottat kötötték föl.

12. Knezic Károly

(Baló Béni református lelkész visszaemlékezése Kacziány Géza lejegyzésében) (részlet)

Knezic Károly eddig folyton imádkozott magában. Ő volt az egyetlen, ki szemüveget viselt, s ez leesett szeméről, mikor a porkoláb őt (a reglement rendelkezése szerint) odataszította a hóhérlegényekhez.

Knezic utánahajolt, hogy fölvegye.

– Hagyja ott! - rivallt rá Tichy őrnagy.

– Lát maga az akasztófán úgys.

Knezic megvetőleg nézett rá, s fellépett a zsámolyra. Pár perc múlva ő is az örök bíró előtt állott.

13. Láhner György

(Baló Béni református lelkész visszaemlékezése Kacziány Géza lejegyzésében) (részlet)

Harmadik áldozat Láhner volt, ki nagy léleknyugalommal halt meg.

(Johann Schükl cs. kir. hadbíró százados igazolása Franz Bott hóhérnak Láhner György kivégzéséről)

Bizonyítvány

mellyel igazoljuk, hogy Franz Bott hóhér 1849. október 6-án felségsértés büntette miatt halálra ítelt Láhner Györgyöt Aradon kötél által kivégezte, és e foglalatosságánál a kellő ügyességet és jártasságot tanúsította.

Ezt saját kezű aláírásunkkal hitelesítjük. A cs. kir. katonai különleges vizsgáló bizottság részéről:

Arad, 1849. október 6. Schükl hadbíró százados Josef Tichy őrnagy a cs. kir. 25. sorgyalogezredben

Hátha, egyszer mégis a költőnek lesz igaza?

*Hiszen magyar, oláh, szláv bánat
Mindigre egy bánat marad...*

*Dunának, Olnak egy a hangja,
morajos, halk, halotti hang...*

Ez Adytól a Magyar jakobinus dala. S a vértanúkra emlékezzünk büszkén.

Várady Mária**Emlékezés a Vértanúkra**

A magyarörmény közösség minden évben megemlékezik a Gyásznapról, amikor 13 honvéd főtiszt kivégzése megtörtént, a legbrutálisabb módon, az európai közvélemény felháborodásától kísérve. Az Aradi Tizenhárom holtteste a várárokból elföldeltettek, csak néhányuk holttestét tudták lopva, majd kegyelettel végső nyugalomra helyezni. A vezérkari tisztek szétszórt csontokkal várják a föltámadást. A Vértanúk közül Kiss Ernő és Lázár Vilmos örmény gyökerekkel rendelkezik.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület megemlékezése méltó volt a 172 esztendővel ezelőtt hősi halált halt katonákhoz, a rendezvénynek a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum adott méltó helyszínt.

2021. október 10-én, vasárnap 11 órakor a közösségünk tagjai és többen a főváros lakosai gyülekeztek a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum szoborparkjánál, a Tizenhárom Aradi Vértanú szobrai előtt. Sokan voltunk, sokan tartjuk fontosnak a történelem megismertetését, továbbadását. Minden korosztály leróta tiszteletét az 1848-49-es forradalom és szabadságharc áldozatai előtt.

A Himnuszt közösen énekelve indult a megemlékezés. A tárogtató hangja szabadon szárnyalt a Budai Várban, a régi Nándor Laktanya udvarán.

Lázár Vilmos és Kiss Ernő mellszobrát megkoszorúzták az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület nevében dr. Issekutz Sarolta elnök-asszony. Az Erdélyi Örmény Kulturális Központ nevében Heim Pál képviselő úr helyezte el a koszorút. A Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat nevében Várady Mária elnök és Bőjtös Jenőné Opra Györgyi koszorúztak. A XII. Kerületi Örmény Nem-

zetiségi Önkormányzat elnöke, Hegedüs Anita szintén koszorút helyezett el a mártírok szobránál. A közösség tagjai egy-egy szál fehér rózsát tettek mind a Tizenhárom Vértanú szobrahoz, de Batthyányi Lajos, sőt, Görgey Artúr szobra előtt is fehér rózsza volt, tiszteletünk jeléül.

Ezután a megjelentek Berkesi Balázs hadtörténész vezetésével megtekintették a Múzeum kiállítását. Külön köszönet illeti a rendezvényszervezőt a legautentikusabb kiállítás felkutatásáért. Berkesi Balázs hadtörténész külön kitért az örmény származású Kiss Ernő és Lázár Vilmos tevékenységére, tisztí pályáivére, részvé-

dr. Issekutz Sarolta és Heim Pál elhelyezi a megemlékezés koszorúját

MAGYARÖRMÉNY TUDÁSTÁR

A Magyarörmény Tudástár célja, hogy egybegyűjtse és bemutassa az erdélyi és magyar örmény diaszpóra múltját és jelenét, történelmét, kultúráját, meghatározó személyeit és írott megjelenéseit.

A Magyarörmény Tudástár egy fokozatosan bővülő, tematikus online adatbázis, benne könyvek, tanulmányok, előadások, kiállítások, híres személyek stb. bemutatásával.

www.magyarormenytudastar.hu

telükre a szabadságharcban. Megrendítő látvány az elárvult pipa, gyűrű, fegyver, egyéb használati tárgy. *Kiss Ernő*nek, a Hannoveri huszárezred parancsnokának gyönyörű díszegyenruháját láttuk. Nem csak a testi erő, a lelki nagyság számít a forradalomban. Elborzadva láttuk az akasztásra szolgáló kivégzés eszközeit. A 70 örmény származású tisztról előadást tartó *Berkesi Balázs* hadtörténésznek meleg szavakkal és hosszú tapssal köszöntük meg a szakmai vezetését.

A HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Tóth Ágoston Díszterme már előkészítve várt bennünket.

Az ANI - Budavári Örmény Színház felkérésére a *Toborzó Népzene Együttes* korabeli katona-dalokat, balladákat adott elő, a legnépszerűbb népi hangszerek kíséretében. *Vikol Kálmán* és együttese jól felkészült, népi dallamok változatos világát hozta az ünnepélyes megemlékezésre. *Sándor Alexandra* tiszta szép hangját illően kísérte *Pesti Mónika* és *Sándor Benedek* citera muzsikája.

Lengyel Andrea színésznő érzékeny előadásában hallgattuk meg *Lázár Vilmos* szép szerelmes búcsúlevelét feleségéhez,

Berkesi Balázs hadtörténész tárlatvezetése a Múzeumban

Máriához. *Kiss Ernő* alakját idézte *Jeges Krisztián* színművész remek anekdoták kiváló előadásával. Érzékeny ember, jó-ságos előjáró és hazájához hű katona áll előttünk *Kiss Ernő* vértanú alakjában. Alattvalóit jobban szereti, mint előjáróit. *Dávid Csaba* örmény származású író *Kiss Ernő* kivégzéséről szóló monológja a szörnyű halálról szól: kamaszos bátorság, a halálfélelem leküzdése a hős utolsó megnyilatkozása, hisz ő maga vezényli másodszer a kivégzőosztagot.

Várady Mária, az ANI - Budavári Örmény Színház vezetője adekvátnan vezette le a műsort. Elsőként idézte *dr. Issekutz Sarolta* ideillő sorait: „...elválaszthatatlan a két nép történelme. Mint ahogy nem lehet elválasztani a 13 Aradi Vértanút sem egymástól. Egyek voltak a magyar szabadságért való küzdelemben és egyek a nemzeti tudatukban, függetlenül attól, hogy milyen nemzet fiai voltak, milyen gyökerekkel rendelkeztek. *Kiss Ernő* altábornagy és *Lázár Vilmos* ezredes – két örmény gyökerű magyar – aradi vértanúinkon kívül is igen sok örmény vett részt az 1848/49-es magyar szabadságharcban. Ezért fontos számunkra minden olyan dokumentum feltárása, amely a teljességhez segít hozzá, megismerni a kort, a szándékot, a tényeket.

Az Erdélybe befogadott, betelepült örmények végre hazát találtak maguknak 330 éve. (Azóta újabb 20 év telt el!) Há-lajukat nem csak tisztességes munkájuk, hanem vállalt új hazájuk iránti tetteik is bizonyítják, egészen a vértanúságig. Példájuk, emlékük legyen örök!”

Várady Mária Szép Ernő: Imádság versét illesztette befejezésül, könyörögve Isten irgalmáért e sok szenvedést eltűrt magyar nemzet számára, melynek lélekből szóló előadásával a közönség vastapsát is kiérdemelte.

Mécsest gyűjtöttünk az áldozatok emlékére. Mindannyiunknak vannak emlékei, családi történetei a forradalmakhoz, világ-égésekhez kapcsolódóan.

Az EÖGYKE, az EÖKK, a Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat, a Budapest Főváros II. Kerületi Örmény Önkormányzata, a Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, *Szenttamássy Katalin*, Újbuda Örmény Nemzetiségi Önkormányzata Marosváry István elnök, XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat Hegedűs Anita elnök, XIII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat *Kabdebó János* képviselő, Zugló Örmény Nemzetiségi Önkormány-

zata, a Világosító Szent Gergely Örmény Katolikus plébánia gondnoksága *Heim Pál* és *dr. Bulbuk Éva* által képviseltették magukat.

Az emlékezés zárásaként a Szózatot mindenki énekelte, a magyar-örmények közössége hiszi és vallja: „*Itt élned, élned' halnod kell.*”

A rendezvényt állófogadás zárta, mely kőtetlen beszélgetésre, kapcsolatteremtésre is alkalmat adott. Identitásunk megőrzése, erősödése csakis ilyen alkalmakkor történhet. Fontos hagyományaink átadása, generációk találkozása és a többségi nemzettel együtt, közös megemlékezés.

Fabók Dávid

Egy magyarörmény Márton Áron mellett

Az örmény származású családban, Kézdivásárhelyen 1907. augusztus 17-én született *Dávid László* elemi és középiskolai tanulmányait Kézdivásárhelyen végezte, az utóbbit az Erdélyi Katolikus Státus Főgimnáziumában.

Érettségi vizsgáját követően 1925-től 1932-ig Rómában, a Collegium Germanicum et Hungaricum növendékéként a Gregoriana Pápai Egyetemen tanult. 1928-ban filozófiából, 1932-ben teológiából doktorált. Egyházbjogból bakkalaureus fokozatot ért el. 1931-ben szentelték pappá. Szentelésére Majláth Gusztáv püspök is kiutazott, Akit ekkor XI. Pius pápa magánkihallgatáson fogadott.

Rómából hazatérve a gyulafehérvári egyházmegye kötelékében káplánként szolgált. Besztercén (1932/1933), Brassóban (1933/1933), majd 1934-től Kolozsvárott, ahol 1935-től 1938-ig a kolozsvári (pia-

Dávid László római katolikus kispapként, 1930

rista) Katolikus Főgimnázium hittanára és a Báthory–Apor Szeminárium prefektusa volt, s ebben a beosztásában aktívan részt vett a cserkészmozgalomban is. 1936-ban *Majláth püspök* kinevezte egyetemi lelkésznek. 1940-től, Észak-Erdély visszacsatolását követően tanított a Gyulafehérvárról Kolozsvárra áthelyezett Teológiai Főiskolán. Püspöki megbízásból az egyházmegyei szórvány-lelképásztorkodás megszervezője és főiskolai előadója volt. 1941-től előadott a kolozsvári Munkásfőiskolán. 1943-ban, püspöke felterjesztésére, érdemei elismeréséül, *XII. Piusz pápától* szentszéki tanácsosi címet kapott. 1944-ben *Márton Áron püspök* külön figyelmet szentelt a legnagyobb lélekszámú kolozsvári zsidóságnak. Itt *Dávid László* egyetemi lelkészt bízta meg, hogy katolikus részről szervezze és irányítsa a városban folyó embermentő tevékenységet.

Kolozsvári éveiben rovatvezetője volt a kolozsvári Jóbarát ifjúsági folyóiratnak, írásai jelentek meg a Hítel, az Erdélyi Iskola, a Néptanítók Lapja, az Erdélyi Tudósító egyes számaiban is. 1938-ban a Pázmány Péter Társaság (korábbi nevén: Erdélyi Katolikus Akadémia) felvette tagjai közé, cserkészparancsnok is volt.

A háborút követően, az 1945/46-os tanévben megbízott igazgatóként segítette a Csíksomlyói Római Katolikus Tanítóképzőben az oktatás megindulását. 1946-tól *Márton Áron* püspöki titkára volt Gyulafehérvárott. 1951-ben letartóztatták, ekkor már *Jakab Antal* titkos ordinárius titkára. (*Márton Áron* 1949. június 21-i letartóztatását követően titkos ordináriusok álltak az egyházmegye élén, akiket a román kommunista államhatalom egymás után börtönbe vetett.) A bukaresti katonai törvényszéken folyt *Jakab Antal* titkos ordinárius, *dr. Dávid László* volt gyulafehérvári püspöki titkár és *Eröss Lajos*

kolozsvári római katolikus káplán pere. 1952-ben a bukaresti katonai törvényszék hazaárulás koncepciók vádjával 19 év kényszermunkára ítélte. Büntetéséből 14 évet töltött Románia legszigorúbb fegyházeteiben: Dés, Bukarest, Jilava, Pitești, Nagyvárad, Nagyenyed, Felsőbánya és Szamosújvár börtöneiben.

1964-ben, amikor nemzetközi nyomásra a Román Népköztársaság felszámolta a politikai börtönöket, Dávid is szabadult amnesztiával. Szabadulása után két évet Gyulafehérvárott töltött *Márton Áron* püspök mellett, míg helyreállt az egészsége.

1966-tól Fogarason működött plébánosként, majd 1973-tól Gyulafehérváron volt plébános és főesperes. 1977-től nyugdíjba vonulásáig, 1984-ig a kolozsvári Szent Mihály-templom plébánosa és kolozsdobokai főesperes volt.

Egyházi teendői mellett érdekelte a családtörténet, az általa összegyűjtött adatok alapján készült el a magyarörmény Dávid család első családfája, amely alapja lett az azóta jócskán bővült családi adattárnak, valamint ezen adatok alapján volt lehetséges visszavezetni a család gyökereit az 1750-es évekig.

1991-ben tartotta gyémántmiséjét a Szent Mihály-templomban. 1992-ben bekövetkezett halála után a Házsongárdi temetőben helyezték örök nyugalomra augusztus 24-én.

Források: családi adattár, Wikipaedia, Katolikus Lexikon

Dr. Dávid László sírja a Házsongárdi temetőben

Tutsek János fotóművész, Csiky András unokaöccse

- 25 év értékei -

Csiky András festő- és fotóművész életrajza, művészi pályafutása (Elhangzott a Fővárosi Örmény Klubban 2002. június 20-án.)

Csiky András 1894. február 28-án született Zilahon, Szilágy megyében.

Édesapja az erzsébetvárosi (Küküllő vármegye) nemesi Csiky örmény családból származó *dr. Csiky L. János*. Édesanyja *Verzár Róza*, szintén nemesi örmény családból származott. András a tízgyermekes család elsőszülöttje volt. Közülük 1971-ig nyolcan életben voltak.

Születése után nemsokára Háromszék megyébe, Uzonba költöztek, ahol édesapja körorvosi állást kapott. András ide járt elemi iskolába. A középiskolát az erzsébetvárosi Magyar Királyi Állami Gimnáziumban végezte, ahol 1912-ben érettségizett. Az 1913/14-es tanévben a budapesti Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola hallgatója, rajztanári szakon.

1915. október 17-én katonai behívót kapott a Magyar Királyi 24-es Honvéd Gyalogezredhez. Rövidesen a galíciai frontra vitték, ahol 1918. április 14-én tartalékos hadapród lett, később, mint hadapród szakasparancsnok-helyettes Károly Csapatkereszttel tüntették ki, majd zászlósként orosz, később szovjet hadifogságba került. Jekatyerinburg, Krasznojarszk, Petrográd, Riga voltak fogvatartásának helyei. Hadifogságának emlékeit ceruzavázlatokon örökítette meg. Pénzszerezés céljából, gyufaszalakból elkészítette egy krasznojarszki pravoszláv templom modelljét, amely hamar gazdára talált. Fogolytársaival műkedvelő színi előadásokat szervezett, amelyekre a városból is érkezett nézőközönség. Ezekhez ő készítette a német

nyelvű meghívókat és plakátokat. Szökési kísérletei eredménytelenek voltak. A fogásból 1921. október 20-án szabadult.

Hazatérésekor, korán – 1921. július 18-án – elhunyt édesapját már nem találta életben. Ez részére azt is jelentette, hogy képzőművészeti főiskolai tanulmányait már nem folytathatta. Megélhetése biztosítása végett elsajátította Kolozsvárott Gárdinál a fényképész szakmát, és nagybátyjai támogatásával Tordán fényképészeti műtermet nyitott. A fényképészeti munkát művészi színvonalon törekedett végezni. Eredményeiről 1929-1941 között nyert oklevelek és újságközlemények tanúskodnak.

Műtermi munkája mellett tájképeket és csendéleteket festett akvarellben, néha olajban is. Torda-környéki és erdélyi kirándulásokon látott képezték tájképeinek üde témáit. Az 1940-es bécsi döntés után, szeptemberben bezárta tordai műtermét, ideiglenesen Kolozsvárra költözött, és ott

Csiky András: Uzon, fahíd a Feketeügyön (Akvarell, 1935.)

OTI biztosítási ellenőrként dolgozott. Ez a kényszerű változás egy ideig bizonytalanságot idézett elő megszokott életmódjában. 1942 tavaszán Budapestre jött, és letelepedése után 1944-ig az MFI-HUNNIA filmgyárnak és az MTI-nek dolgozott. Más munkákat is vállalt, de túlnyomóan fényképezésből biztosította megélhetését. Minden szabad idejét kirándulással és festegetéssel töltötte. Festményei iránt megnőtt az érdeklődés, és művészeti körökben is elismerésben részesült.

Kellemes társasági magatartásával nagy ismeretségi körre tett szert. Társaságokba szeretettel fogadták be. Erről sok emléképkép tanúskodik.

A második világháború vége Ausztria területén érte, és ott 1945. március 30-án angol fogságba került, ahonnan 1946 nyarán szabadult. A nyugati pályaúdvarra érkezve a magyar hatóságok azonban nem engedték a szerelvényről leszállni. Annyi lehetősége volt, hogy értesítette Magda húgát és Lajos öccsét, akikkel pár szót tudott váltani. A továbbiakban az 1946. augusztus 28-án kelt orvosi igazolás szerint Debrecenbe vitték, ahonnan ismét szovjet hadifogságba került. Ez alkalommal Lettországba, Valgába vitték. Erről az utóbbi fogságról is sok ceruzavázlat maradt fenn.

A hadifogságból 1947. augusztus 30-án érkezett haza, Budapestre. Megélhetése és nyugdíjának biztosítása érdekében dekorációs munkát vállalt, de festményeinek értékesítéséből is jövedelemhez jutott.

Üde, kiváló tájképei és ízlésesen megkomponált csendéletei iránt megnőtt az érdeklődés. Néhány olaj, zsírkréta és tempera-képtől eltekintve túlnyomóan akvarellal festette képeit. Az utóbbiban kiváló ecsetkezelési technikára tett szert. Képei rendkívül gyorsan készültek. Fáradhatat-

lanul dolgozott életkörülményeire és időjárási viszonyokra való tekintet nélkül.

Az 1950-es évek második felében három képpel szerepelt a Múcsarnokban rendezett kiállításon, ahol ezek el is keltek.

1956 és 1958 között az Új Képzőművészeti Munkaközösség tagja. Itt zsűrizték és értékesítették képeit. A munkaközösség megszűntetése után a Képzőművészeti Alaphoz került, amellyel kezdetben elfogadható volt a viszonya. Néhány képét eladták, három akvarelljét megvették, és ezekről készített másolatait képes levelezőlapként forgalmazták. Később azonban ez a kapcsolat már nem volt felhőtlen.

Képei sok magyar családnál megtalálhatók, de számos közülük külföldre került: Erdélybe, Ausztriába, Németországba, Svájcba, Franciaországba, Svédországba, Horvátországba, Kanadába, az Egyesült Államokba, Ausztráliába, stb. Számuk emiatt bizonytalan, de jó becsléssel 500-1000 közé tehető.

A családban is maradtak képek, mert szeretettel ajándékozott családi események alkalmával. Utolsó éveiben a II. kerületi Lövház utcában lakott.

Itt halt meg 1971. november 16-án. A képek hálás birtokosai, rokonai és ismerősei szeretettel őrzik emlékét, és gondozzák sírját a Farkasréti temetőben.

Csiky András: Uzon, Temesváry utca a református templom tornyával (Akvarell, 1934.)

Haraga Attila

Az örmény liturgikus év

A liturgikus év az örmény katolikus egyház számára a november 18-hoz legközelebb eső vasárnapon kezdődik. A 2021/22 liturgikus év kezdő vasárnapja 2021. november 21. Vasárnap Szűz Mária (Istenszülo Szent Szűz) bemutatása; (Máriát a zsidó szokásnak megfelelően 70 nappal a születése (ünnepe szept. 8.) után bemutatták az Űrnak). Az örmény egyházi év 5 nagy periódusra épül, az 5 sátoros ünnepre, amit mindig az ünnephez legközelebbi vasárnapra tesznek, és mindegyik ünnep utáni hétfőn az elhunytakról való megemlékezés van.

1. EPIFÁNIA/ÚRJELÉNÉS magyarul ismertebb nevén Vizkereszt – jan 6.-hoz legközelebbi vasárnap.

Az ezt megelőző időszakot – mivel 50 napos időszakra van szó –, örményül „Hisnagatsnak” nevezik, amelynek gyökerében az Ötvened szerepel.

Az örmény apostoli egyházzal ellentétben, akik egyszerre ünneplik január 6-án a Karácsonyt és Vizkeresztet, mi, örménykatolikusok, december 25-én ünnepeljük a karácsonyt, míg január 6-án az Úrjelenést és Jézus keresztelését.

A megtestesülés misztériumának Karácsony megünneplése után következik „a világegyház egyik legősibb ünnepe a Vizkereszt”, a IV. század elején kezdett kialakulni az ünneplés igénye a niceai első egyetemes zsinat (325) környékén. A tartalom pedig az Űr Jézusnak a Jordánban való megkeresztelkedése. „Hivatatosan Epifániának (Úrjelenésnek) vagy Teofániának (Istenjelenésnek) hívják; Jézus Krisztus megkeresztelkedése egyúttal Úrjelenés is, mert Jézus a názareti zsinagógában való fellépése előtt a Jordán partján mutatkozott be a világnak; addig ugyanis a „rejtett gyermekkorban” élt. Ugyanakkor Istenjelenés is, mert a Szentháromság ekkor mutatkozott meg először

a történelemben: Jézus keresztelkedésre jött a Jordánhoz, az Atya szózatával tanúskodott arról, hogy Jézus az ő „szeretett Fia”, a Szentlélek pedig látható formában (galamb képében) való megjelenésével igazolta, hogy ő az igazi „Fölkent”, a megígért Messiás, a valódi Krisztus (Mk 1,9-11). Végül ez a nap vízkereszt is, mert Jézus, amikor megkeresztelkedett, megszentelte a vizet. Nem is csupán azt a vizet, amely éppen akkor a Jordánban folyt, és testét érintette, hanem valamennyit, hiszen Földünk vízháztartása zárt rendszer. Ha ezt tudatosítjuk magunkban, ezután talán kissé jobban meg tudjuk majd becsülni a vizet, azt is, amelyet mindennapjainkban fogyasztunk, használunk.” *dr. Ivancsó István görögkatolikus liturgikus professzor.*

Folytatás a következő számban.

Szent Nerszesz Snorháli

Egész világ láss!

Fordította: Dr. Szám László

Egész világ láss, nagy fájdalomban részvétellel nézz rám!
Ajkam kimondja, nyelvem bevallja: emészt az önvád.

Veszttemre bűnök tolvaja voltam, sírom megástam,
Saját lelkemet árultam el, mert csapdába csaltam.

Fény voltam egykor, mára csak homály, halál árnyéka.
Képtelen volnék fölmérni vádló vétkeim számát.

Egek és földek! Gyertek siratni nyomorult lelkem!
Tengernyi bűnöm én választottam, önként akartam.

Bűnben fetrengek, lerázhatatlan mocskokban ázom.
Baljós fájdalom, véget nem érő, bűzös kór gyötör.

Szent titkoktól is, jótettektől is eltávolodtam,
Faképnél hagytam lelkem hitelét, világosságát.

Elsüllyesztenek a bűn titkai, megcsalják lelkem,
Szakadék fal föl, s bukásom látják nagy kárörömmel.

Hogy álljak talpra, ki önhibámból roskadtam össze?
Bűn tüze éget s a lelkem üdve elég e lángban.

Korbácsol a bűn, gúnyol, ki látja, s undorral elhagy.
Keserű epe lappang szívemben, lámpám kioltja.

Bűn-ízű halált nyeltem és díszes köntösöm rongy lett.
Lélekben holtan, téveteg ésszel, csak testben élek.

A szenny legyőzött, vadászó halál vermébe hulltam,
Ádáz nyílzápor újabb és újabb sebet üt rajtam.

Vérem besároz, rengeteg kutya s száz fegyver ontja.
Kivettem a bűn hálóját, de lelkem lett zsákmány.

Folytatás a következő oldalon

Szent Nerszesz Snorháli

(Dzovk vára, 1102 – Hromgla, 1173). Író, költő, himnusz-költő, zenész, énekes, politikus, kiváló diplomata. A tehetséges Pahlavuni fejedelmi család tagja. Nagybátyja, II. Krikor katolikosz és Szdephan Maruk teológiai doktor tanították. Krikor Pahlavuni katolikus püspökké szentelte. Ökumenikus párbeszédet folytatott Komnenosz Mánuel bizánci császárral és a görög ortodox egyházzal. Teológusok és filozófusok ezer kilométeres utat is megtettek, hogy vele vitatkozzanak és mint tanítványai tértek vissza. Kortársai fővárosáról csak Glajecinek nevezték. Megvalósította az örmény irodalomban a tökéletes hangsúlyos verselést. Az Ómagyar Mária-siralomban és Halotti beszédben ugyanazt a középkori képalkotó stílust találjuk, mint Snorháli művében: a „halálut evék” és „a bűnök izlelése által.” Az örmény liturgia végleges rendje is nevéhez fűződik. Siralom Edessza elestén című nagyszerű eposza egy fontos szíriai keresztény város végnapjait örökíti meg.

Az itt olvasható bűnbánati költeményének sorai

TARTALOM

Örmény fohászok 5. – dr. Sasvári László	1
„Hol sírjaink domborulnak...” – Fabók Dávid	2
Dsida Jenő: Temetőben – vers	4
Felhívások	4
Fogolykiváltó Boldogasszony-napi Búcsú és Tarka Nap a magyarörményeknél – Balogh Jenő	5
Megválasztották az új örmény katolikus pátriárkát – Garaguly István	7
349. – Fabók Dávid	8
Örmény mese rajzverseny nyertesei	11
Eszmék és jellemrajzok az 1848/9. forradalom eseményei- és szereplőiről – Mészáros Lázár	13
Örmény egypercesek	15
Magyarörmény vértanú, római katolikus püspök – Haraga Attila	16
A tizenhárom – Dávid Csaba	18
Emlékezés a Vértanúkra – Várady Mária	23
Egy magyarörmény Márton Áron mellett – Fabók Dávid	25
Csiky András – Tutsek János	27
Az örmény liturgikus év – Haraga Attila	29
Szent Nerszesz Snorháli: Egész világ láss! – vers és életrajz	30

Gonosz lelkemet szűnni nem tudó, szörnyű kín marja,
Adós lettem, a bűn csábított el, annak adózom.

Töreksem banni, parázssá válok, bűn tüze perzsel.
Mesternek hívtak, s züllött félnótás a nevem mára.

Élvezet vágya, féktelen harag marta meg szívem,
Bűn sebeitől sajgó lélekkel, tétován járok.

Zsarnok gazdáim örök rabságba száműztek engem.
Menyegzős hangod méltatlanul hív jószágod, Mester!

Úgy sóvárogta szemem a gonoszt, hogy belefájdult.
belefáradtam mérget keverni mindenki ellen.

Menekülj lelkem, fuss a gonosztól, s a jóra szomjazz!
Mindig közel tudd ítélőbírád: haláloed álmat.

az örmény ábécé betűinek sorrendje szerint kezdődnek, de egy soron belül mindhárom ütem erre a kezdőbetűre alliterál. Többet megzenésítették. Tudomásom szerint még fordításban senkinek sem sikerült visszaadni ezt a páratlan szerkesztési bűvészműtatványt (pedig Tandori Dezső látszólag frappáns fordítása még a tartalmat is fölládozta a forma oltárán!). A nagyböjtben szokták énekelni.

Meseolvasás a rajzverseny eredményhirdetése előtt

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: 06(1) 201-1011

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - FÜZETEK

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa.

MEGVALÓSULT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Nyilvántartási szám: CE/13136-3/2017

Főszerkesztő: Fabók Dávid

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta - Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: (1) 201-1011

Tördelés: www.artisthus.hu

Nyomdai munkák: Dunakult Kft.